

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput IV. Innocent. III. Gallando Subdiacono nostro, & B. Vitali, Canonicis
(a) Pisanis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

rium, ex quo Sanctorum PP. sermones legendi sumebantur; & denique Homiliarium, ex quo alicujus sancti Patris super lectum Evangelium expositio accipiebatur. Postquam verò lectiones omnes, tam quæ ex sacris scripturis, quam quæ ex sanctorum PP. libris & homiliis sumuntur, ad certum numerum, ac breviter quendam Ecclesie decretis redactæ fuerunt, & in unicum librum omnes connectæ, prædicti libri breviter dici cœperunt: notarunt Cironius libro 2. observ. capite 12. Grethferus ad Codinum lib. 1. cap. 6. Juretus ad Symmachum lib. 6. epistol. 25. Vossius de vitis sermon. lib. 1. cap. 32. An verò in præfenti breviarium pro summario rationum Ecclesie; an verò pro libro precum & horarum Ecclesie sumatur, excogitandum reliquit lectori Cironius ubi supra; credo tamen pro breviario divini officii accipi: tum quia conjungitur cum calice; tum quia pro ratione suæ decisionis Alexander eam assignat, ne Ecclesie res, præsertim quæ sacris mysteriis deputatæ sunt, pereant. Quæ verba comprehendunt tam calicem, quam breviarium horarum canonicarum; & ita breviarium in præfenti accipitur, quod temporibus Alexandri, & pluribus postea annis, antequam libri typis mandaretur, magno in

pretio erat: unde in Ecclesiis tantum majoribus ferè unum breviarium erat, & adhuc in Ecclesiis porantiquis extat locus ubi breviarium fixum erat, ut ibi clerici ipsius Ecclesie horas canonicas recitarent: & quia breviarium hoc duabus partibus, hiemali videlicet, & vernali constabat, Presbyter, de quo in præfenti, unam, quam dimidiam partem breviarii appellat Alexander, pignori dedit.

(d) *Filium.*] Ante sacerdotium videlicet genitum, & ita legitimum, ut in cap. 1. de testam. Si autem filius illegitimus esset, ut ex damnabili coitu susceptus, patri non succedebat, ut probat Pichardus in princip. Infrat. de hereditatibus, quæ ab intestato §. 7. ex num. 10.

(e) *Obrinere.*] Etiam si adhuc illis non se immiscuerit, sed se abstinerit; nam interim rectè conveniri poterat, l. 2. §. ult. ff. de stipul. servor. Quo modo accipit textum hunc Arias à Mesa libro 3. var. capite 1. numero 30. In præfenti autem casu Ecclesia etiam poterat avocare res ipsas tanquam impignorabiles, ex l. sancimus 21. de sacros. Eccles. novella 7. cap. 6. novella 120. cap. ult. ex quibus deductus est textus in cap. hoc jus, §. qui verò 10. quest. 2. ut latius dicemus in cap. 2. de solut.

CAPUT IV.

Innocent. III. Gallando Subdiacono nostro, & B. Vitali, Canonici (a) Pisanis.

ILLO vos credimus scientiæ dono vigere, quòd super eo, de quo nos consuleret voluistis, quid juris sit, liquidò cognoscatis. Quia tamen nostro postulastis edoceri responso, ne sub ipsius expectatione responsi decisio negotii prorogetur, præsentibus vobis litteris duximus respondendum. Sanè per vestras nobis litteras intimastis, quòd cum causam, quæ vertitur inter H. & B. filios G. de Cosa; & G. filiam Teberti, & hæredes ipsius super quibusdam vineis præfatis personis pro xxvi. libris pignori obligatis, vobis duximus committendam, dantes vobis per nostras litteras in mandatis, ut ipsam G. & hæredes ipsius ad restituendas vineas, & quicquid ultra (b) sortem perceperant, eidem restituerent conquerentibus, per pœnam in (c) Later. Concil. contra usurarios promulgatam cogere curaretis: vos, ut juxta mandatum nostrum procederetis in negotio memorato, partes citare curastis; cumque in vestra essent præsentia constituta, ex parte prædictæ G. & hæredum ipsius fuit propositum coram vobis, terras, & vineas, quas iidem H. & B. repetebant ab eis, non esse pignori obligatas, sed purè venditas, sicut in instrumento confecto exinde plenius continetur: præfatus verò H. pro se, ac fratre (d) suo firmiter assererat, terras non esse purè venditas, sed pignore obligatas, cum venditioni prædictæ talis fuerit adjecta conditio, ut si à tempore contractus usque ad duos proximos annos præfato T. emptio displiceret, G. pater H. abinde usque ad annum xxvi. libras, perceptis fructibus computatis in ipsis, dare debuerit, sicut in eodem instrumento assererat firmiter contineri. Verùm quia sicut in eisdem litteris continetur, ambigitis, utrum pura sit, & absoluta venditio, an præfatus contractus pignus debeat judicari, per nostras postulastis litteras edoceri. Nos autem consultationi vestræ taliter respondemus; quod qualiscunque fuerit intentio contractuum, ex forma contractus venditio non apparet conditionalis, sed pura; quamvis possit per conditionem resolvi. Ex duobus tamen, quæ in pacto fuerunt expressa, videlicet quod fructus percepti debent in solvenda pecunia numerari, & quod ultra summam receptam xl. solidi debent persolvi, contra ipsum emptorem præsumitur vehementer, præsertim cum usuras consueverit exercere.

NOTÆ.

NOTÆ

(a) *Pisanis.* Ita etiam legitur in tertia collectione, sub hoc tit. cap. 1. De Pisana Ecclesia egi in capite 8. de temporibus ordin. quia agebatur de contractu usurario in presenti; ideo presentis cause cognitio iudicibus ecclesiasticis commissa fuit.

(b) *Ultra sortem.* Iuxta dicenda infra in cap. cum contra.

(c) *Laceran.* Relato in cap. 1. de usuris.

(d) *Fratre suo.* An frater pro fratre absque eius mandato possit in iudicio comparere, exposui in cap. confisus, de in integrum restit.

COMMENTARIUM.

Emptio, & venditio, sicut ceteri contractus, varia pacta, tam in continentem, quam ex intervallo admittit, l. 1. C. de pactis inter emptor ubi post Cujacium, & Donellum plura confessit Christophorus Philippus Richter. Sunt autem præter alia pacta, quæ huic contractui in continentem adijci solent, pactum additionis in diem, pactum legis commissoriae, pactum redimendi, seu de retrovendendo. Pacto additionis in diem venditor sibi prospicit de alia meliori conditione per licitationem, ita ut allatâ meliori conditione, res sit inempta; & tunc venditio est conditionalis, perficienda, & purificanda si melior conditio non afferatur, l. 2. l. ubi 4. l. per. ff. de in diem addit. hujus pacti naturam, & legem exponunt Donellus lib. 16. comment. capite 18. Carel. Cotta verbo Addico, Hermosilla in l. 36. tit. 5. part. 5. Moez obser. jur. cap. 8. Manlius de empt. & vendit. tit. 6. ex num. 6. Valentia rom. 3. tract. 1. cap. 2. Gibalinus rom. 2. de negot. lib. 4. artic. 2. cap. 5. & circa illud observandi sunt textus in l. statuliber 38. ff. ad leg. Falcid. l. in diem 9. ff. de aqua & aqua plu. l. 2. §. 3. & 4. ff. pro emptore, l. si quis hoc 41. ff. de rei vindic. l. si res sine 3. ff. quibus modis pignus, l. si mandavero 22. §. penult. ff. mandati, l. 9. §. final. ff. de except. rei judic. l. is qui in puteum, §. 10. ff. quod vi aut clam, l. bovem 43. §. pignus, ff. de adilit. edit. l. 6. ff. de divers. & tempor. l. 6. ff. de contrab. emptor. l. 13. §. 2. ff. de act. empti, l. si hominem 19. ff. de usu. cap. l. 12. ff. de pignor. l. inficiando 67. §. cum servus, ff. de furt. l. 11. §. Avisto, ff. quod vi aut clam, l. Emilius 38. ff. de minor. l. si in emptio. nem 35. ff. eod. juncto Fabro decad. 21. cum sequent. l. final. ff. de jure fisci, l. 4. C. de fide & jure hær. l. statuliber 38. §. ultim. de statulib. Pactum, seu lex commissoria est conventio adjecta emptioni, & venditioni, quâ id agitur, ut si in diem statutum emptor pretium non solverit; & venditor rem vendere nolit, res inempta sit, nec alienata censeatur, l. 1. 2. 4. & 7. ff. de lege commiss. l. final. ff. de rescindend. vendit. l. 4. C. de pact. inter empt. & tunc potius sub conditione resolvitur contractus, quàm sub conditione celebrari videatur, dict. l. 1. Quando verò committatur hæc lex, sive pactum, & ejus naturam, exponunt Donellus lib. 16. comment. capite 19. Hermosilla in l. 38. tit. 5. part. 5. Faber decad. 45. errore 8. Cujacius ad titulum C. de pact. inser. D. Josephus Vela dissert. 97. Carvalho in cap. Raynutius, 2. p. numero 228. Richter in dict. l. 4. C. de pactis. Manlius de em. D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars. I.

pign. tit. 33. Gibalmus de negot. rom. 2. lib. 4. cap. 5. artic. 1. Circa pactum hoc observandi sunt textus in l. 1. C. de pact. pignor. l. final. ff. de contrab. emptor. l. final. ff. de rescind. l. 22. ff. locati, l. traiecitia 23. ff. de oblig. & action. l. si fundus 16. §. ultim. ff. de pignor. l. si creditor 7. §. illud, de distract. pignorib. l. Emilius 38. ff. de minor. l. item si pretio 22. ff. locati, juncto Roberto lib. 1. animado, cap. 11. l. 3. C. de pact. inter, l. 17. §. cum autem, ff. de furtis, l. 6. §. 1. ff. de divers. & tempor. l. 17. §. penult. de furtis, l. statuliber 38. ad leg. Falcid. l. si quis 11. §. penult. ff. quod vi aut clam, l. 23. §. final. ff. de adilit. edit. l. si in rem, ff. de rei vindic. l. si hominem, 19. ff. de usucap. l. 9. §. final. ff. de except. rei judic. l. sed si hac 4. ff. de rei vind. l. sed si 25. ff. de peti. heredit. l. is qui 11. §. penult. ff. quod vi aut clam, l. 3. quibus modis pignus, l. 2. §. in diem, ff. pro empt. juncto Fabro de erroribus pragmatic. decad. 25. error. 6. De pacto hoc legis commissoriae in pignoribus adjecto fusè agemus infra in cap. significante, hoc titulo, de pignoribus. Pactum revendendi, seu ut Pragmatici ajunt, de retrovendendo, seu retrovenditio, ut dicitur in l. 2. & 7. C. de pactis inter; quodque fiduciarium venditionem veteres vocabant, contrahitur cum inter partes convenit, ut oblato pretio intra certum tempus, vel quandocunque, res restituatur vendenti, dict. l. 2. & 7. Pactum hoc à pacto legis commissoriae in duobus potissimum differt. Primò, quia in commissoriae legis conventionie pretii solutio sub resolutionis contractus pœna in diem differtur, l. 2. ff. de lege commiss. at verò in pacto revendendi, non pretii solutio, quæ jam ab initio facta supponitur; sed ipsa tantum venditionis rescissio confertur in diem, quo vel emptori res vendita displicuerit, vel per venditorem pretium fuerit emptori oblatum, l. qui fundum 40. ff. de contrab. empt. l. si convenit 6. ff. de rescind. l. si sterilis 21. alias 22. §. sed est, ff. de act. empti, l. si vir uxori 12. ff. de prescript. verb. l. quod si nolite 21. §. si quid ita, ff. de adilit. edit. docet Caldas Pereyra de empt. & vendit. cap. 18. num. 20. Secundò quia pactum legis commissoriae juxta vulgarem ejus formam verbis tantum directis concipitur, veluti ut res sit inempta, vel similibus, ut probat Vela dissert. 30. num. 51. At verò pactum retrovenditionis verbis tantum obliquis præcipuè, puta ut res vendita per emptorem reddi debeat, aut per venditorem repeti possit, d. l. qui fundum, d. l. si convenit. Vela ubi proxime, n. 57. unde deducitur, dominium ex hujusmodi pacto ita concepto in emptorem interrim omnino esse translatum, nec ipso jure, sed novo facto, adveniente pacti conditione resolvendum, & ad venditorem reverfurum, ita ut fructus perceptos ante pretium sibi oblatum suos faciat, ex presenti textu, & d. l. 2. C. de pactis: per argumentum à contrario sensu docent Covar. lib. 3. var. cap. 8. n. 6. Morla in emptor. tit. 9. q. 15. idque indistinctè, id est sine pacto in facultate venditoris sit positum, in quo omnes conveniunt, verum est, sive in emptoris voluntatem conceptum sit, ut contra communem, quam refert Corrahus lib. 3. miscel. c. 9. n. 5. docent Castilolo rom. 2. controv. c. 25. num. 6. Vela dissert. 32. n. 6. Quatenus tamen pactum hoc per se licitum, ex adjunctis circumstantiis reddatur usurarium, pro explicatione hujus textus exposui in cap. ad nostram, de empt. & vendit.